

- Лутай, И.П.Голикова //Укр. кардиол. журнал.- 2003.- №6.- С.1-6.
5. Порівняльна характеристика профілактики серцево-судинних захворювань в Україні та Європі за даними EUROASPIRE IV: Госпітальна лінія /В.М.Коваленко, М.М.Долженко, Є.Г.Несукай [та ін.] //Артеріальна гіпертензія.- 2016.- №1(45).- С.29-34.
 6. Применение тестов реактивности плечевой артерии при оценке дисфункции эндотелия в процессе старения /Д.Джурич, Е.Стефанович, Н.Тасич [и др.] //Кардиология.- 2000.- №11.- С.24-27.
 7. Роль дисфункции эндотелия в патогенезе атеросклероза /Ю.П.Никитин, Г.И. Симонова, М.А.Хорева [и др.] //Атеросклероз.- 2011.- Т.7, №1.- С.60-69.
 8. Brevetti G. Endothelial dysfunction: a key to the pathophysiology and natural history of peripheral arterial disease? /G.Brevetti, V.Schiano, M.Chiariello // Atherosclerosis.- 2008.- Vol.197.- P.1-11.
 9. Celermajer DS Non-invasive detection of endothelial dysfunction in children and adults at risk of atherosclerosis / D.S.Celermajer, K.E.Sorensen // Lancet.- 1992.- Vol.340.- P.1111-1115.
 10. 2013 ESC guidelines on the management of stable coronary artery disease //Eur. Heart J.- 2013.- Vol.34.- P.2949-3003.
 11. EURObservation research programmer: EUROASPIRE. The EUROASPIRE survey of cardiovascular prevent and diabetes in 24 countries in Europa / K.Kotseva, L.Ryden, G. De Backer [et al.] //Eur. Year J.- 2015.- Vol.36.- P.950-961.
 12. Myocardial no-reflow in humans / G.Niccoli, F.Burzotta, L.Galiuto [et al.] //J. Am. Coll. Cardiol.- 2009.- Vol.54(4).- P.281-292.
 13. Sima A.V. Vascular endothelium in atherosclerosis /A.V.Sima, C.S.Stancu, M.Simionescu //Cell Tissue Res.- 2009.- Vol.335.- P.191-203.
 14. Vanhoutte P.M. Endothelial dysfunction /P.M.Vanhoutte //Circ. J.- 2009.- Vol.73.- P.595-601.

Романова В.А., Кузьмина Н.В., Серкова В.К.

ПОКАЗАТЕЛИ ВАЗОРЕГУЛИРУЮЩЕЙ И ТРОМБОГЕННОЙ ФУНКЦИИ ЭНДОТЕЛИЯ У БОЛЬНЫХ ИШЕМИЧЕСКОЙ БОЛЕЗНЬЮ СЕРДЦА

Резюме. В данной работе определена значимость нарушения вазорегулирующей и тромбогенной функций сосудистого эндотелия в качестве критериев тяжести ИБС и предикторов дестабилизации атеросклеротического процесса.

Ключевые слова: ишемическая болезнь сердца, эндотелиальная дисфункция, эндотелий-зависимая и эндотелий-независимая вазодилатация, эндотелин-1, фактор Виллебранда.

Romanova V.A., Kuzminova N.V., Serkova V.K.

INDICATORS OF VASOREGULATION AND THROMBOGENIC ENDOTHELIAL FUNCTION IN PATIENTS WITH CORONARY HEART DISEASE

Summary. In this work we accessed the importance of vasoregulation and thrombogenic endothelial dysfunction as criterias of coronary heart disease severity and predictors of atherosclerotic process destabilization.

Key words: coronary heart disease, endothelial dysfunction, endothelium-dependent and endothelium-independent vasodilatation, endothelin-1, von Willebrand factor.

Рецензент - д. мед. н., проф. Осовська Н.Ю.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2016 р.

Романова Валентина Олександрівна - аспірант кафедри внутрішньої медицини №1 ВНМУ ім. М.І.Пирогова; romanova1270@gmail.com

Кузьміна Наталія Віталіївна - д. мед. н. професор кафедри внутрішньої медицини №1 ВНМУ ім. М.І.Пирогова; kuzminova5507@mail.ru

Серкова Валентина Костянтинівна - д. мед. н. професор кафедри внутрішньої медицини №1 ВНМУ ім. М.І.Пирогова; serkova.md@yandex.ru

© Марченко А.В.

УДК: 612.31-053.6:572.54

Марченко А.В.

ВДНЗУ "Українська медична стоматологічна академія" (вул. Шевченка, 23, м.Полтава, 36011, Україна)

КОМП'ЮТЕРНО-ТОМОГРАФІЧНІ ПРИСІНКОВО-ЯЗИКОВІ РОЗМІРИ КРОНОК ЗУБІВ У ЮНАКІВ І ДІВЧАТ РІЗНИХ КРАНІОТИПІВ З ФІЗІОЛОГІЧНИМ ПРИКУСОМ

Резюме. В юнаків та дівчат із фізіологічним прикусом визначено розбіжності комп'ютерно-томографічних присінково-язикових розмірів коронок зубів у залежності від форми голови. У дівчат мезоцефалів величина присінково-язикового розміру ікла на верхній щелепі і першого великого кутнього зуба на нижній щелепі достовірно більша порівняно з дівчатами брахіцефалами і дівчатами загальної групи. В юнаків мезоцефалів лише величина присінково-язикового розміру першого великого кутнього зуба на нижній щелепі достовірно менша порівняно з юнаками брахіцефалами і юнаками загальної групи. Більшість присінково-язикових розмірів коронки зубів верхньої та нижньої щелепи у юнаків загальних груп і юнаків брахіцефалів достовірно більші порівняно із дівчатами аналогічних груп порівняння. Лише величина присінково-язикових розмірів коронки верхнього медіального і латерального різців, нижнього ікла в юнаків мезоцефалів достовірно більша порівняно із дівчатами аналогічного краніотипу.

Ключові слова: присінково-язикові розміри коронок зубів, юнаки, дівчата, фізіологічний прикус, краніотип, статевий диморфізм.

Вступ

Проблема збереження зубів з утраченою або зруйнованою коронковою частиною є актуальною з точки зору відновлення порушеної морфофункціональної єдності зубощелепної системи [1, 6]. Для створення правильної форми зубів, зубного ряду здійснюється одонтометрія присінково-язикових параметрів зубних коронок [3, 7]. У процесі об'єктивної топографічної оцінки параметрів зубних коронок стоматологи враховують взаємозв'язок соматотипів з одонтометричними показниками: розмірами і формою зубів [4, 11], розмірами, формою зубних дуг і прикусу [5, 9], показниками поширеності карієсу [10]. Однак, при цьому не беруться до уваги кефалометричні параметри, тобто локальна конституція, що може призводити до порушення функції не лише зубного ряду, а й усієї зубощелепної системи [12].

Все вище викладене свідчить про необхідність подальшого і більш поглибленого вивчення мінливості одонтологічних параметрів з урахуванням краніотипологічних особливостей досліджуваних, що є необхідним при проведенні діагностики та плануванні подальшого лікування, а також для досягнення оптимального естетичного результату.

У зв'язку з цим, метою даного дослідження було визначення особливостей комп'ютерно-томографічних присінково-язикових розмірів коронок зубів у юнаків і дівчат з фізіологічним прикусом в залежності від форми голови.

Матеріали та методи

Первинні показники комп'ютерно-томографічних розмірів зубів та голови юнаків і дівчат Поділля з ортогнатичним прикусом отримані з банку даних науково-дослідного центру Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова. Для дослідження були відібрані лише томограми юнаків і дівчат з ортогнатичним прикусом, який визначали за 11-ти пунктами за М.Г. Бушан зі співавторами [8] та їх кефалометричні показники.

Робота є фрагментом планової науково-дослідної роботи ВДНЗУ "Українська медична стоматологічна академія" на тему: "Механізми впливу хвороботворних факторів на стоматологічний статус осіб із соматичною патологією, шляхи їх корекції та блокування" (№ державної реєстрації: 0115U001138).

Для проведення даного дослідження використовували дентальний конусно-променеви томограф - Veraviewerocs 3D, Морит (Японія). Дослідження проводилися згідно власної розробленої схеми [13] у межах наведених характеристик. Об'єм тривимірного зображення - циліндр 8x8см, - товщина шару 0,2/0,125 мм, доза опромінення 0,11-0,48 мЗв, напруга та сила струму 60-90кВ/2-10mA. Присінково-язиковий розмір верхніх і нижніх різців, ікл, малих та перших великих кутніх зубів вимірювали між точками проєкції

умовної середньої вертикалі зуба на його вестибулярну і оральну поверхню у приясенній ділянці.

Вимірювання кефалометричних розмірів проводили м'якою сантиметровою стрічкою та великим циркулем зі шкалою в натуральну величину системи Мартіна [2].

Краніотип визначали за формулою $ms_ms * 100 / g_or$, де ms_ms - найбільша ширина голови (потиличний діаметр); g_or - найбільша довжина голови [6]. При значенні до 75,9 досліджуваних відносили до доліхоцефалів; 76,0-80,9 - до мезоцефалів; 81,0-85,4 - до брахіцефалів. Встановлено наступний розподіл: юнаки мезоцефали - 16, юнаки брахіцефали - 19, дівчата мезоцефали - 16, дівчата брахіцефали - 26.

Статистичну обробку отриманих результатів проводили за допомогою ліцензійного статистичного програмного пакету "Statistica 6,0" з використанням непараметричних методів оцінки.

Результати. Обговорення

Морфометричні комп'ютерно-томографічні присінково-язикові розміри коронок зуба (середня зі стандартним відхиленням) в юнаків та дівчат з ортогнатичним прикусом представлені в таблиці 1.

Встановлено, що лише величина присінково-язикового розміру першого великого кутнього зуба на нижній щелепі у юнаків мезоцефалів достовірно ($p < 0,05$) менша і має тенденцію ($p = 0,066$) до менших значень порівняно із юнаками брахіцефалами і юнаками загальної групи.

Величина присінково-язикового розміру ікла на верхній щелепі у дівчат мезоцефалів достовірно ($p < 0,05$) більша порівняно із дівчатами брахіцефалами і дівчатами загальної групи.

Величина присінково-язикового розміру першого великого кутнього зуба на нижній щелепі у дівчат брахіцефалів достовірно ($p < 0,01$) менша і має тенденцію ($p = 0,059$) до менших значень порівняно з дівчатами мезоцефалами і дівчатами загальної групи.

В юнаків загальної групи і в юнаків брахіцефалів величина присінково-язикових розмірів коронки всіх зубів достовірно ($p < 0,05-0,001$) більша порівняно із дівчатами аналогічних груп порівняння; у юнаків мезоцефалів величина присінково-язикових розмірів коронки верхнього медіального і латерального різців, нижнього ікла достовірно ($p < 0,05-0,01$) більша порівняно із дівчатами мезоцефалами.

Висновки та перспективи подальших розробок

1. В юнаків мезоцефалів лише величина присінково-язикового розміру першого великого кутнього зуба на нижній щелепі достовірно менша порівняно з юнаками брахіцефалами і юнаками загальної групи.

2. У дівчат мезоцефалів величина присінково-язикового розміру ікла на верхній щелепі і першого ве-

Таблиця 1. Розбіжності присінково-язикових розмірів коронки зуба (TSHIR) між юнаками і/або дівчатами з ортогнатичним прикусом в загальних групах та із різною формою голови ($M \pm \delta$).

Показники	Юнаки			p	p ₁	p ₂
	загал.	мезо.	брахі.			
1	2	3	4	5	6	7
TSHIR_в1	7,650±0,482#	7,649±0,452^	7,615±0,449*	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в2	6,687±0,479#	6,603±0,585*	6,771±0,393#	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в3	8,590±0,472#	8,449±0,378	8,723±0,486#	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в4	9,615±0,771#	9,581±0,599	9,737±0,587#	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в5	9,555±0,630^	9,424±0,619	9,676±0,720^	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в6	11,54±0,65#	11,39±0,70	11,63±0,51#	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н1	6,043±0,367#	5,953±0,365	6,107±0,350#	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н2	6,421±0,418*	6,311±0,433	6,533±0,420*	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н3	8,108±0,495#	8,115±0,500^	8,164±0,513#	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н4	8,040±0,584#	8,001±0,463	8,162±0,661#	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н5	8,561±0,649^	8,433±0,700	8,638±0,650#	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н6	11,44±0,52*	11,15±0,33	11,51±0,39^	=0,066	>0,05	<0,05
Показники	Дівчата			p	p ₁	p ₂
	загал.	мезо.	брахі.			
TSHIR_в1	7,224±0,497	7,119±0,507	7,275±0,520	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в2	6,154±0,499	6,110±0,614	6,180±0,380	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в3	7,929±0,510	8,198±0,595	7,833±0,425	<0,05	>0,05	<0,05
TSHIR_в4	9,066±0,724	9,262±0,651	8,935±0,732	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в5	9,144±0,809	9,398±0,858	8,868±0,785	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_в6	11,06±0,74	11,26±0,87	10,88±0,59	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н1	5,712±0,419	5,726±0,598	5,691±0,327	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н2	6,213±0,464	6,171±0,585	6,268±0,423	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н3	7,382±0,498	7,464±0,608	7,340±0,457	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н4	7,535±0,564	7,758±0,748	7,476±0,500	>0,05	>0,05	>0,05
TSHIR_н5	8,170±0,771	8,538±0,946	7,875±0,591	>0,05	=0,059	<0,01

Примітки: TSHIR _ - присінково-язиковий розмір коронки відповідного зуба; загал. - загальна група; мезо. - мезоцефали; брахі. - брахіцефали; _в1-6 - середні значення відповідних зубів [медіальних (1) та латеральних (2) різців, ікол (3), першого (4) і другого (5) малих кутніх зубів, а також першого великого кутнього зуба (6)] на верхній щелепі; _н1-6 - середні значення відповідних зубів [медіальних (1) та латеральних (2) різців, ікол (3), першого (4) і другого (5) малих кутніх зубів, а також першого великого кутнього зуба (6)] на нижній щелепі; p - достовірність відмінностей між відповідними показниками юнаків або дівчат загальної групи і групи мезоцефалів; p₁ - достовірність відмінностей між відповідними показниками юнаків або дівчат загальної групи і групи брахіцефалів; p₂ - достовірність відмінностей між відповідними показниками юнаків або дівчат груп мезоцефалів та брахіцефалів; достовірність відмінностей відповідних показників між юнаками і дівчатами на рівні p<0,05 - *; p<0,01 - ^; p<0,001 - #; або тенденція відмінностей - t (відмічені більші значення).

ликого кутнього зуба на нижній щелепі достовірно більша порівняно з дівчатами брахіцефалами і дівчатами загальної групи.

3. Більшість присінково-язикових розмірів коронки зубів верхньої та нижньої щелепи у юнаків загальних груп і юнаків брахіцефалів достовірно більші порівняно із дівчатами аналогічних груп порівняння.

4. Лише величина присінково-язикових розмірів коронки верхнього медіального і латерального різців, нижнього ікла в юнаків мезоцефалів достовірно більша

порівняно із дівчатами аналогічного краніотипу.

Перспективи подальших досліджень полягають в тому, що отримані відмінності комп'ютерно-томографічних присінково-язикових розмірів коронок зубів у юнаків і дівчат з фізіологічним прикусом дозволять адекватно порівняти і оцінити їх етнічні та конституціональні особливості, що можна використовувати при ортопедичному лікуванні патології твердих тканин зубів, дефектів зубних рядів і постановці штучних зубів у повних знімних протезах.

Список літератури

1. Актуальность исследования одонтометрических показателей и проблемы редукации жевательного аппарата в зависимости от сомато- и кефалотипа среди населения Пензенской области / П. В. Иванов, О. В. Калмин, И. В. Маланын [и др.] // Успехи совр. естествознания.- 2008.- №12.- С.13-17.
2. Бунак В.В. Антропометрия. Практический курс / В.В.Бунак. - М.: Учпедгиз, 1941.- 368с.
3. Зубов А.А. Методологическое пособие по антропологическому анализу одонтологических материалов / А.А.Зубов. - М.: Наука, 2006.- 72с.
4. Манатов Г.Г. Изменчивость зубочелюстной системы в зависимости от пола и конституции: автореф. дис. ... канд. мед. наук / Г.Г.Манашев.- Красноярск, 2000.- 21с.
5. Музурова Л.В. Морфопогеометрические закономерности конституции черепа при различных видах прикуса: автореф дис. ... докт. мед. наук / Л.В. Музурова. - Волгоград, 2006.- 44с.
6. Проффит У.Р. Современная ортодонтия / У.Р.Проффит; пер. с англ.; под ред. Л.С.Персина.- М.: МЕДпресс-информ, 2006. - 560с.
7. Сердобинцев Е.В. Применение данных конусно-лучевой компьютерной томографии при расчете биометрических параметров / Е.В.Сердобинцев, А.В. Силин, Т.Ю. Окунева // X-Ray Art.- 2014.- №4 (01).- С.32-33.
8. Справочник по ортодонтии / М.Г.Бущан, З.С.Василенко, Л.П.Григорьева [и др.].- Кишнев: Картя Молдовеныскэ, 1990.- 488с.
9. Фирсова И.В. Кефалометрическая и типологическая характеристика строения головы саратовских женщин в возрасте 17-19 лет: автореф дис. ... канд. мед. наук / И.В.Фирсова.- Саратов, 2003.- 22с.
10. Чернявцева Е.В. Антропометрические, кефалометрические, одонтометрические характеристики индивидов с осложненным кариесом: автореф. дис. . канд. мед. наук / Е.В.-Чернявцева.- Красноярск, 2005.- 24с.
11. Шарайкин П.Н. Соматометрическая, кефалометрическая и одонтометрическая характеристика женщин в зависимости от соматотипа: автореф дисс. ... к. мед. наук / П.Н.Шарайкин.- Красноярск, 2000.- 21с.
12. Development of Cephalometric Norms Using a Unied Facial and Dental Approach / G.Andersona, W.Henry, B.Michael [et al.] // The Angle Orthodontist.- 2006.- Vol.76, №4.- P.612-618.
13. Gunas I.V. Methodological aspects of computed tomography odontomorphometry of boys and girls with the physiological bite / I.V.Gunas, N.A. Dmitriev, A. V. Marchenko // J. of Education, Health and Sport. - 2015. - №5 (11). - P.345 - 355. ISSN 2391-8306. DOIhttp://dx.doi.org/10.5281/zenodo.34097.

Марченко А.В.

КОМПЬЮТЕРНО-ТОМОГРАФИЧЕСКИЕ ПРЕДДВЕРНО-ЯЗЫКОВЫЕ РАЗМЕРЫ КРОНОК ЗУБОВ ЮНОШЕЙ И ДЕВУШЕК РАЗНЫХ КРАНИОТИПОВ С ФИЗИОЛОГИЧЕСКИМ ПРИКУСОМ

Резюме. У юношей и девушек с физиологическим прикусом определены различия компьютерно-томографических преддверно-языковых размеров кронок зубов в зависимости от формы головы. У девушек мезоцефалов величина преддверно-языкового размера клыка на верхней челюсти и первого большого коренного зуба на нижней челюсти достоверно больше по сравнению с девушками брахицефалами и девушками общей группы. У юношей мезоцефалов только величина преддверно-языкового размера первого большого коренного зуба на нижней челюсти достоверно меньше по сравнению с юношами брахицефалами и юношами общей группы. Большинство преддверно-языковых размеров кронок зубов верхней и нижней челюсти у юношей общих групп и юношей брахицефалов достоверно больше по сравнению с девушками аналогичных групп сравнения. Только величина преддверно-языковых размеров кронок верхнего медиального и латерального резцов, нижнего клыка у юношей мезоцефалов достоверно больше по сравнению с девушками аналогичного краниотипа.

Ключевые слова: преддверно-языковые размеры кронок зубов, юноши, девушки, физиологический прикус, краниотип, половой диморфизм.

Marchenko A.V.

COMPUTED TOMOGRAPHY VESTIBULAR LINGUAL DIMENSIONS CROWNS OF TEETH IN YOUNG MEN AND WOMEN OF VARIOUS CRANIOTYPES WITH PHYSIOLOGICAL OCCLUSION

Summary. In the boys and girls with physiological occlusion identified differences in computed tomographical vestibular lingual dental crowns sizes depending on the shape of the head. In girls mesocephals value of vestibular lingual size of teeth on the upper jaw and the first major corner teeth on the lower jaw was significantly higher compared with girls brachycephals and girls of total group. In boys mesocephals only value of vestibular lingual size of the first large corner tooth on the lower jaw was significantly lower compared to boys brachycephals and young men of overall group. Most vestibular lingual tooth crown dimensions of the upper and lower jaw in boys of common group and young groups brachycephals significantly higher compared with girls of similar comparison groups. Only value of vestibular lingual sizes crown upper medial and lateral incisors, lower canines in boys mesocephals significantly higher compared with the same girls craniotype.

Key words: vestibular lingual size of crowns of teeth, boys, girls, physiological bite, craniotype, sexual dimorphism.

Рецензент - д.мед.н., проф. Гунас І.В.

Стаття надійшла до редакції 7.06.2016р.

Марченко Алла Володимирівна - к.мед.н., доцент кафедри терапевтичної стоматології ВДНЗУ "Українська медична стоматологічна академія"; allamarchen@yandex.ru